

Alleen wat economische

GEORG SCHIRMBECK, VOORZITTER DUITSE BOSBOUWRAAD, PLEIT VOOR DUURZAME BENUTTING VAN BOSSEN

Het etablissement in het dorp waar we afgesproken hebben is gesloten; ik wil hem opbellen, maar hij staat al achter me, een grijzende eindzestiger, vriendelijk gezicht, hartelijk, niet om woorden verlegen. Hij verontschuldigt zich: tja, het is hier ook maar een dorp, ga maar mee naar mijn huis.

Na een korte slingerrit over steeds smallere weggetjes, staan we aan de zoom van een uitgestrekt bos, deel van het Teutoburger Wald, waar hij, naast de oorspronkelijke uit 1813 daterende vakwerkboerderij een riant modern huis heeft laten bouwen. Nog buiten wijst hij in de verte op een heuveltop, trots, dat daar... dat is mijn bos.

waarde heeft, blijft'

Tekst en portretfoto's Hans Mulder

Over bossen en jacht wil ik het met hem hebben. Het woud is immers, evenals de jacht, diep verankerd in de Duitse cultuur. Maar die culturen lijken meer en meer uit elkaar te groeien. Als ik kijk naar de beleidsplannen van de Deutscher Forstwirtschaftsrat kom ik begrippen tegen als duurzaam, eigentijds, recreatief, multifunctioneel en vooral duurzaamheid. Begrippen die bij ons vooral gemeengoed zijn in natuurbeschermingsorganisaties, of die zich zo noemen. De Duitse bosbouw van deze tijd, is daarin überhaupt nog wel plaats voor de jacht?

Wald vor Wild, valt zacht gezegd niet echt lekker onder jagers. De jacht kan niet zonder de bossen, maar kunnen de bossen wel zonder jacht?

Hij hoeft niet lang na te denken. 'Nee dat kunnen ze niet. Als je het hebt over een duurzaam ecologisch systeem dan heeft alles daarin zijn plaats, nog afgezien van het feit dat geen enkel zinnig mens een bos zonder dieren zou willen. Het wild hoort bij de bossen. En in een cultuurlandschap als het onze moet gejaagd worden. Waar wij voor pleiten is een eigentijdse jacht,

jacht als middel om wildpopulaties en bosbouw met elkaar in overeenstemming te brengen. Met 'eigentijds' bedoel ik conform de hedendaagse wetenschappelijke inzichten die een rationele onderbouwing leveren voor ons handelen. Eigentijds is wat anders dan handelen naar de tijdgeest. De tijdgeest wordt aangestuurd door ideologie, door ergens wat van te vinden en zonder enige onderbouwing voor waarheid verslijten of aan een ander opdringen. Ideologie is ononderhandelbaar, grillig.'

Jacht draagt bij aan duurzaamheid, maar over duurzaamheid van bosarealen bestaan verschillende inzichten, hoe zien jullie die?

'Ik wil het eerst even over het belang van de Duitse bosbouw hebben. We moeten onze bossen, net als agrarisch land, naar de beste wetenschappelijke inzichten inrichten. Met wetenschappelijke kennis als basis van beleid, zodat je gezonde en rendabele bossen genereert in plaats van kreupelhout. Duitsland is voor 100 % een cultuurlandschap: alles is door mensen gevormd, al meer dan 300 jaar. Wat je ziet aan bos en natuur is het resultaat van het handelen van de generaties voor ons. Niets is er zo maar gekomen. Willen we dat behouden voor de generaties na ons, dan moeten we de bossen duurzaam blijven benutten. Alleen wat economische waarde heeft blijft. Ecologie en

Een (te) hoge reewildstand staat natuurlijke bosverjonging in de weg

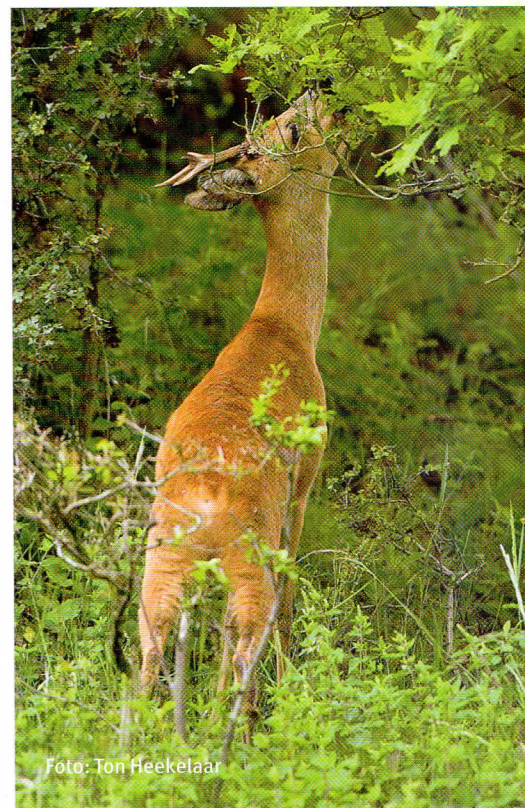

Foto: Ton Heekelaar

Foto: Lonneke Wiggers

Zonder economische drijfveer komt het duurzame voortbestaan van de bossen in gevaar

economie hangen nauw samen. Ideologie daarentegen kost alleen maar geld. Wie zal het duurzame voortbestaan van onze bossen garanderen als er geen economische drijfveer meer is?

De overheid, natuurbeschermingsorganisaties?

‘Waarom zou je kapitalen uitgeven om bomen krom te laten groeien? Bossen zijn de bron van een uitermate milieuvriendelijk, duurzaam, multi-toepasbaar en gebruiksvriendelijk product. Mensen kunnen niet zonder hout. Waar ik moeite mee heb is dat er in Duitsland - en natuurlijk ook in Nederland - stemmen opgaan om bossen te laten verwilderen. In deze visie vertegenwoordigen bossen geen waarde, maar fungeren

ze louter als recreatiegebied of quasi-ecologische speeltuin.’

Het lijkt sommigen niet te deren...

‘Ik vraag me af of ze zich realiseren waar ze het over hebben. Hun beleid creëert niet alleen een schaarste aan hout, maar ze moeten ook nog eens uitleggen wat ze aan de sociaaleconomische gevolgen willen doen. In Duitsland leven 1,1 miljoen mensen van de bosbouw, we hebben een omzet van 180 miljard euro, dat is geen peanuts. Als dan een of andere malloot komt die zegt dat we dat alles achter ons moeten laten heeft hij heel wat uit te leggen.’

Ze zeggen dat je hout ook kunt importeren...

‘Wat betekent dat: je moet hout gaan importeren, waarvandaan? Van landen die wel aan economisch gestuurde bosbouw doen! Of uit de derde wereld? Je kiepert de gevolgen van jouw ideologie over de muur. Jij zit lekker voor de tv de ecoloog uit te hangen en je creëert een extra probleem voor derde wereldlanden. Ik denk dat ze daar genoeg lijden om ons luxe welvaartsniveau mogelijk te maken.’ Lacht. ‘En dan gaan wij ze ook

.....

Het wild hoort bij de bossen en in een cultuurlandschap als het onze moet gejaagd worden

1,1 miljoen mensen leven van de bosbouw die een omzet heeft van 180 miljard euro

nog een keer met een opgeheven vingertje vertellen hoe ze daar met hun bossen om moeten gaan!

Je zei zojuist dat jacht voor de Deutscher Forstwirtschaftsrat een evidentie is. Toch lijken jullie nu op gespannen voet met de jagerij te leven, in een position paper streef je expliciet naar een ander jachtmodel.

'Het bestaansrecht van de jacht an sich is voor ons geen thema, die moet in zijn volle omvang behouden blijven en is noodzakelijk, daar bestaat geen twijfel over. Veel boscigenaren zijn ook jager en dat leidt soms tot conflicterende belangen, zeker als je het over kleinere bosarealen hebt. De bosbouw krijgt dan vaak wat minder aandacht dan de jacht, maar dat heeft natuurlijk effect op de omringende bosarealen. Jacht en bosbouw zijn in Duitsland overigens heel nauw gerelateerd: iedere bosbouwer heeft jacht in zijn opleiding, de meeste bosbezitters zijn jager.'

Wat moet dan anders worden?

'We willen een betere ecologische en economisch verantwoorde samenhang tussen de grofwildpopulaties en de bosbestanden. De laatste decennia zien we een onverantwoorde toename van de wilddichtheden met alle gevolgen van dien. We streven naar een grotere efficiency. Jagen is selecteren en reduceren. Daarbij streven we naar maatwerk, je kunt geen uniform model ontwikkelen voor heel Duitsland. In een jonge aanplant gelden andere belangen dan in een bos in zijn climaxfase, er is altijd sprake van dynamische ontwikkelingen.'

In Nederland wordt geëxperimenteerd met grotere jachtvrije zones, wat denk je daarvan?

'Voor mijn part doen ze maar, maar dan moet wel duidelijk zijn wie de eigenaar is, wat hij wil en waarom. En niet te vergeten: wie gaat de gevolgen van dat experiment betalen? Als je op voorhand geen goede afspraken maakt, leg je de economische gevolgen bij je buurman op tafel. Jachtvrije zones van grote omvang zijn natuurlijk

quatsch; het is al vaker gedaan, dus je kunt voorspellen dat het niks wordt. Van natuurlijke bosverjonging zal geen sprake meer zijn. Wil je dat kunstmatig door middel van aanplanten compenseren, dan moet je om al die jonge aanplant twee meter hoge rasters plaatsen. Dat kost zo'n 2000 euro per hectare. Wie betaalt dat, en waarom? Wat wil je bewijzen? En kijk dan eens om je heen: al die rasters, is dat wat je wilt?'

Wildzichtbaarheid bijvoorbeeld, de recreant ziet meer herten...

(Smalend:) 'Ten koste van wat... Als ze veel herten willen zien, kunnen ze beter naar de dierentuin gaan.'

Je hebt het in je toekomstvisie ook over ontspanning, recreatie. Het veelbezongen Duitse woud vind ik nogal een saaie bedoening met al die monoculturen van grove dennen en fijnsparren.

'Klopt, de een verbouwde maïs, de ander grove dennen. Dat kon economisch het beste uit. Maar anders dan in de landbouw waar je ieder jaar een andere keuze kunt maken, is in de bosbouw sprake van een dynamiek die meerdere generaties overschrijdt. Het huidige bomenbestand is het gevolg van soms eeuwenoude inzichten en belangen. Onze bossen zijn een afspiegeling van de houtbehoefte van eerdere generaties. Iedere tijd kent zijn eigen specifieke behoefte aan hout. Eeuwenlang was er bijvoorbeeld een grote vraag naar dennen, als stuthout voor de mijnen. Die behoefte is

Foto: Klaus Schneider

Orkanen in de jaren negentig hebben de intrede van natuurvolgende bosbouw versneld

Foto: Thomas Pruvoost

Jacht is in Duitsland een onlosmakelijk onderdeel van het bosbouwbeleid

Ik pleit voor jacht op maat, niet voor allesomvattende afspraken en landelijke regelgeving

weggevalen en we streven nu naar een grotere diversiteit in onze bosarealen. Meer gemengd, met inheemse soorten en ecologisch stabiel. Maar dat is een kwestie van jaren, vele jaren.'

In de toekomstvisie is ook sprake van multifunctionaliteit, recreatie speelt bijvoorbeeld een grote rol. Dan krijg je toch te maken met een scala aan andere belangen en gesprekspartners?

'Ja, en ik zie dat als een groot probleem. We hebben in toenemende mate te maken met een kloof tussen mensen zonder enige kennis van zaken van of betrokkenheid bij de natuur, de stedeling zeg maar, en de bosbouwers, boeren, jagers en vissers. Die eersten krijgen een steeds grotere invloed in het debat. Sommigen van hen zien bosbouwers als plundersaars van "onze" bossen. Ze denken dat alles vanzelf gaat en dat wij hout roven ten koste van hun wandelingen.'

Je hebt ook te maken met tegenstanders van de jacht...

'Anti-jacht is ook ideologie, daar kun je rationeel niets mee. We moeten als belanghebbenden met elkaar aan tafel gaan zitten: wat willen we, hoe gaan we dat doen? Maar men hoeft niet aan te schuiven als men op volstrekt irrationele gronden alleen maar iets niet wil, zonder een zinvol alternatief te bieden. Voor ons is jacht een onlosmakelijk onderdeel van het beheer.'

Wat verwacht je van de samenwerking tussen jagers en bosbouwers in de toekomst?

'Gelijkheid in kennis als basis voor overleg. Daarvoor moet in de opleiding van zowel bosbouwers als jagers in dezelfde mate aandacht worden besteed aan de huidige inzichten in biologische en ecologische samenhangen. Alleen dan kun je heldere afspraken maken en een gemeenschappelijk doel formuleren.'

Hoe moeten die afspraken eruit zien?

'Ik pleit voor jacht op maat, niet voor allesomvattende afspraken en landelijke regelgeving. Je moet per gebied kijken wat er speelt, wat de

problemen zijn en hoe je ze moet oplossen. Per diersoort, per plek. Rekening houdend met dierenwelzijn, maar wel met voldoende flexibiliteit in de uitvoering. Uitgangspunt is dat je problemen beter kunt vermijden dan ze oplossen.'

Gaat dat lukken?

(Zorgelijk:) 'Het moet wel! We moeten er onderling uitkomen, lukt dat niet dan komt het uiteindelijk in Berlijn, in de politiek terecht, en houd je dan maar vast.'

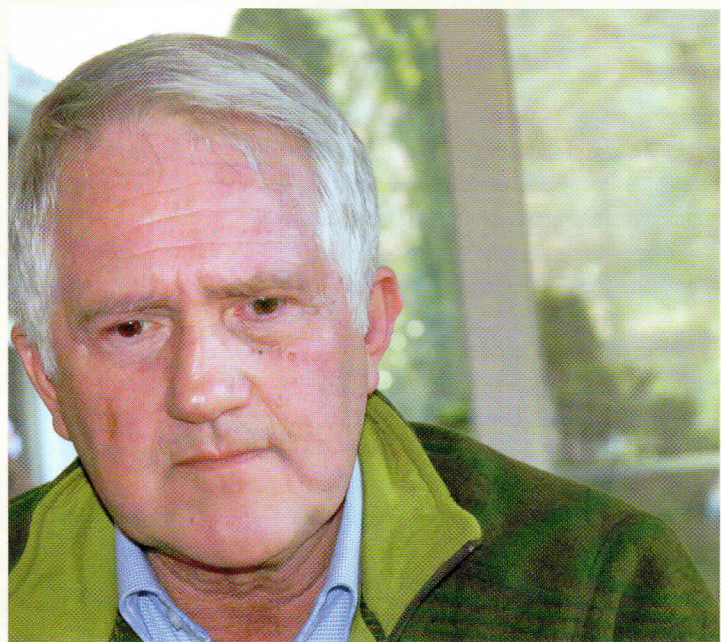
Je maakt je zorgen...

'Soms, met name als ik me afvraag of de toekomst van de bossen en dus hun belang voor de komende generaties niet al te zeer wordt bepaald door huidige grillen als vrijetijdsbesteding en recreatie.'

Als we na afloop van het gesprek even naar zijn bos rijden om wat foto's te maken, stopt hij bij een kaalkap waarop tientallen gevelde woudreuzen wachten op transport. Bijna liefdevol raakt hij de stammen aan. Zo'n 250 jaar oud zegt hij, bosbouw is werk van en voor generaties, dat is toch duurzaam? •

Duitse Bosbouwraad

Georg Schirmbeck (1949) is sinds 2007 president van de Deutsche Forstwirtschaftsrat (DFWR). Deze raad vertegenwoordigt alle personen en instanties die zich met bos en bosbouw bezighouden in Duitsland. De DFWR zet zich in voor duurzame bosbouw: onderhoud en beheer in dienst van gezonde, stabiele en productieve bossen met een multifunctioneel karakter. De DFWR is de spreekbuis van rond 2 miljoen bosbezitters die een bosoppervlakte van 11,4 miljoen hectare beheren, dat is ongeveer 32% van de totale oppervlakte van Duitsland.

De in Duitsland rijkelijk aanwezige monoculturen van grove dennen en fijnsparren vormen een afspiegeling van de houtbehoefte van eerdere generaties. De gewenste overgang naar gemengde bossen met inheemse soorten zal vele tientallen jaren in beslag nemen

Foto: Maarten van der Belt

Wald vor Wild

Sinds de jaren zeventig woedt in Duitsland een discussie over de vraag hoeveel wild het bos verdraagt. Overmatig hoge rood- en reewild-dichtheden leiden tot ontoelaatbare veeg-, vraat- en schilshade en verhinderen de natuurlijke verjonging, zo luidde de kritiek van kritische bosbouwers en een aantal natuurorganisaties. Dit leidde onder meer tot de oprichting van de Ökologische Jagdverein (ÖJV), de tegenhanger van het veel grotere Deutscher Jagdverband (DJV, ruim 240.000 leden). Deze critici van de gangbare jachtpraktijk bepleiten een aanzienlijke vermindering van de aantallen reeën en herten (*Wald vor Wild, ofwel: eerst het bos, dan het wild*). Structuurrijke, gemengde bossen met inheemse soorten en natuurlijke verjonging (zonder wildwerende maatregelen) is volgens deze visie alleen mogelijk door de wilddichtheid in overeenstemming te brengen met de ecologische draagkracht van het bos. De DJV vindt de bepleite reductie van de aantallen grofwild buitenproportioneel en onnodig om de beoogde doelstellingen te behalen.

Foto: Klaus Schneider